

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ТЕРОРИСТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В ІСПАНІЇ

Попович Ольга Станіславівна

кандидат юридичних наук,

науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального права

Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності

імені академіка В. В. Сташиса

Національної академії правових наук України

м. Харків, Україна

Сучасний міжнародний тероризм є одним з нових факторів впливу на світову політику, стан і розвиток міжнародної системи постбіполярного часу. Терористичні акти дедалі частіше спрямовані на масові людські жертви, спричиняють руйнування матеріальних і підриг духовних цінностей, провокують війни, недовіру та ненависть між соціальними, національними і релігійними групами, що сприяє виникненню і поглибленню системних криз.

Зарубіжний досвід боротьби з терористичними актами був предметом наукового інтересу багатьох вчених. Іспанський досвід боротьби з терористичною діяльністю є предметом наукових досліджень багатьох українських і зарубіжних правознавців. Їх надбання становлять собою цінне підґрунтя для набуття наукових знань у цьому напрямку.

Кримінальну відповідальність за низку терористичних злочинів містить книга II «Злочини та покарання» в розділі XXII «Злочини проти публічного порядку» (глава VII «Про терористичні організації і групи та терористичні злочини») КК Королівства Іспанія [1]. Ця глава складається з 2-х частин «Про терористичні організації і групи» (ст. 571) і «Про терористичні злочини» (статті 572–580). Особливо корисним для пізнання вважаємо ч. 1 ст. 573 КК Іспанії, де терористичним злочином визнано: (1) будь-який тяжкий злочин проти Корони, життя, свободи, фізичної недоторканості, моральної цілісності особи, статевої свободи й недоторканості, її власності; (2) проти природних ресурсів, навколишнього природного середовища, суспільного здоров'я; (3) злочинне діяння, що може спричинити ризики катастрофи, пожежі; (4) злочини, що становить собою збройний напад, володіння, зберігання і торгівлю зброєю, боєприпасів і вибухових речовин, передбачених цим Кодексом; (5) захоплення кораблів, літаків чи інших транспортних засобів, якщо воно вчинено з такими цілями, як-от: (а) повалення конституційного ладу, припинення або тяжка дестабілізація

діяльності економічних, політичних інститутів або соціальних структур держави; (б) примушування публічної влади вчинити певну дію чи не вчиняти її; (в) серйозне порушення громадського спокою; (г) серйозна дестабілізація діяльності міжнародної організації; (д) провокація стану страху серед населення або його частини.

Згідно з ч. 2 ст. 573 розглядуваного Кодексу терористичними злочинами також вважаються інформаційні злочини, передбачені у статтях 197bis та 197 [2, с. 80, 81].

Статтею 573bis КК Іспанії встановлено покарання, що призначаються за вчинення терористичних злочинів, передбачених у попередній нормі. Відповідно до § 1 – 4 ч. 2 ст. 573bis цього Кодексу скоєння терористичного злочину карається позбавленням волі:

- на максимальний строк у випадку спричинення смерті хоча б одній особі;

- на строк від двадцяти до двадцяти п'яти років, якщо злочинні дії супроводжувалися викраденням або незаконним позбавленням волі людини, внаслідок яких особу не знайдено;

- строком від п'ятнадцяти до двадцяти років, якщо злочинні дії призвели до абортів або наслідків, передбачених ст. 149 (тілесні ушкодження тяжкі), ст. 150 (тілесні ушкодження середньої тяжкості), ст. 157 або 158 (пошкодження плода людини або його захворювання), ст. 346 (вчинені загальнонебезпечним способом різного роду руйнування) чи ст. 351 цього Кодексу (небезпечної для життя або здоров'я особи пожежі);

- строком від десяти до п'ятнадцяти років, якщо злочинні дії заподіяли інше тілесне ушкодження або супроводжувалися насильством до особи чи погрозами його заподіяти.

У ст. 571 розглядуваного Кодексу наведено дефініцію терористичних груп або організацій. Ними визнано угруповання, які характеризуються визначеннями, наведеними у § 2 ч. 1 ст. 570bis та § 2 ч. 1 ст. 570ter і які мають намір або мету вчинення терористичних злочинів. Згідно з ч. 1 ст. 572 цього Кодексу позбавленням волі від восьми до чотирнадцяти років, заборонаю займати публічну посаду на строк від шести до чотирнадцяти років караються діяння особи, яка засновує, організовує чи керує терористичною групою чи організацією чи сприяє цьому.

Частина 1 ст. 574 КК Іспанії містить кримінальну відповідальність у виді позбавлення волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років за зберігання зброї, боєприпасів, володіння або зберігання вибухових, запалювальних, легкозаймистих або задушливих речовин, пристроїв чи їх компонентів, виготовлення, транспортування, продаж, або поставку зазначених предметів у будь-якій формі, їх використання чи розміщення з метою вчинення терористичних злочинів, перелічених у ч. 1 ст. 573 КК

України. Частиною 2 ст. 574 Кодексу підвищено кримінальну відповідальність у виді позбавлення волі на строк від десяти до двадцяти років за ті ж дії, скоєні з метою тероризму, стосовно ядерної, хімічної, радіоактивної або біологічної зброї, боєприпасів, речовин до неї або пристроїв. Таке ж покарання передбачено у ч. 3 цієї ж статті за розроблення біологічної або хімічної зброї, перевезення, володіння чи будь-яке сприяння іншому поводженню з ядерними речовинами чи матеріалами, які призначені для вироблення радіоактивного випромінювання, або відповідними пристроями.

За ч. 1 ст. 575 КК Іспанії карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років особа, яка пройшла бойове або військове навчання (підготовку), а також навчання (підготовку) для розроблення біологічної або хімічної зброї, виготовлення вогнебезпечних, вибухових, задушливих, запалювальних чи інших небезпечних речовин, скоєне з метою вчинення терористичних злочинів. Згідно з частинами 2 і 3 цієї ж статті таке ж покарання встановлене за різного роду підготовку до вчинення злочинів, передбачених ч. 1 ст. 575 цього Кодексу, зокрема, за надання послуг зв'язку (в мережі Інтернет тощо), за підготовку документів, якщо ці діяння вчинені умисно і навіть на території інших держав. Стаття 576 передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років і штрафу від трьох до п'яти його мінімальних розмірів за будь-яке пряме, а також непряме, використання будь-яких товарів чи цінностей для сприяння терористичній діяльності, тобто фінансування тероризму. Посилене покарання може бути призначено, якщо товари чи цінності передано особі, яка є відповідальною за вчинення терористичного злочину. За фінансування терористичної діяльності у ст. 576 КК Іспанії передбачено кримінальну відповідальність і юридичної особи у виді штрафу.

Відповідно до ч. 1 ст. 577 КК Іспанії будь-яке співробітництво з терористичною групою або організацією з метою вчинення терористичного злочину карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. У ч. 3 цієї ж норми визначено покарання у виді штрафу за вчинення цього злочину з необережності. Згідно з ч. 1 ст. 578 позбавленням волі на строк від одного до трьох років карається: (а) публічне виправдання або звеличення терористичних злочинів, передбачених статтями 572 – 577 цього Кодексу Іспанії, осіб, які їх учинили; (б) зневага, дискредитація або приниження жертв зазначених злочинів, а також членів їх сімей. Відповідно до ч. 1 ст. 579 поширення повідомлень і газет з метою підбурювання інших осіб до вчинення терористичних злочинів карається штрафом. Крім того, у ст. 579bis Кодексу Іспанії передбачено можливість призначення особам, засудженим за терористичні злочини, додаткових покарань у виді позбавлення права займатися певними видами діяльності [2, с. 80–82]. Статтею 580 досліджуваного Кодексу спеціально закріплено

обов'язок визнання винесених раніше вироків іноземних судів за скоєння терористичних злочинів з обтяжуючою обставиною у виді рецидиву [1, с. 245]. Як відмічають фахівці-дослідники, проаналізовані вище норми КК Іспанії забезпечують сувору кримінальну відповідальність за вчинення злочинів, пов'язаних з тероризмом [49, с. 82].

Література:

1. Кримінальний кодекс Королівства Іспанія / під ред. В. Л. Менчинського. Перекл. на укр. мову О. В. Лішевської. Київ : ОВК, 2017. 284 с.

2. Гуркевич В. Кримінальна відповідальність за терористичну діяльність в Іспанії. *Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України* : матеріали між нар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30 верес. 2016 р.). Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2016. 432 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-287-9-117>

ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЯ ЯК ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ В УКРАЇНІ

Пустова Наталія Олександрівна

*аспірантка кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Кримінальне право розвивається циклічно під впливом двох тенденцій, які споконвіку конкурують між собою. *Перша* – посилює кримінальну відповідальність, яка виражається у розширенні її підстав шляхом криміналізації, надмірної диференціації, а також у підвищенні суворості покарання, скороченні можливостей для звільнення від кримінальної відповідальності та покарання тощо. *Друга* – пом'якшує кримінальну відповідальність, що полягає у декриміналізації та депеналізації, пом'якшенні інших кримінально-правових наслідків вчинення злочину.

Динамізм кримінального законодавства залежить від низки різноманітних чинників: політичних, соціальних, економічних, міжнародно-правових. Неабиякий вплив також має наука кримінального права і практика застосування приписів Кримінального кодексу України (далі – КК